

INIȚIEREA NEGOCIERILOR PE MARGINEA ACORDULUI DE LIBER SCHIMB DINTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ

Dr. Victor JUC
Dr. Angela CUȘNIR

THE INITIATION OF NEGOTIATIONS ON FREE TRADE AGREEMENT BETWEEN THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND THE EUROPEAN UNION.

The news of investigations is determined by the need to research the process of initiation and development of Free Trade Agreement between the Republic of Moldova and the European Union; document that is necessary for Moldova's inclusion in the business community.

In conclusion is emphasized the need for faster progress in dialogue with the Transnistrian side, without which is create the obstacles to achieving the objectives in several areas of the Action Plan including in the strengthening of the administrative capacity, identifying and analyzing all existing sources of statistical data of transnistrian external trade. In this context is necessary a more active involvement of Government in negotiations active involvement with the Transnistrian region towards review, change and implement opportunities a legal and regulatory framework that would allow uniform application of customs legislation throughout the Republic of Moldova. Review existing fees for customs procedures, bringing them under the WTO and EU provisions.

Integrarea în Uniunea Europeană, care a devenit un obiectiv strategic pentru Republica Moldova, ar oferi oportunități deosebite pentru realizarea unei dezvoltări economico-sociale durabile și va permite plasarea acesteia într-un sistem de stabilitate și prosperitate. Totodată, asumarea și implementarea cu responsabilitate a angajamentelor care rezultă din parcursul european reprezintă cea mai eficientă modalitate de modernizare a statului sub aspect politic, economic și social.

Din punct de vedere economic, modelul european este unul demn de urmat, deoarece, oferind

competitivitate și eficiență economiei naționale, generează multiple posibilități pentru rezolvarea problemelor ce țin de o dezvoltare umană armonioasă în țara noastră. Un pas important în evoluția relațiilor economice dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană este negocierea și implementarea normelor unui Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ALSAC).

Relațiile comerciale între Republica Moldova și Uniunea Europeană (UE) au evoluat în mai multe etape. În 1998, UE a oferit Republicii Moldova sistemul generalizat de preferințe (GSP). În ianuarie 2006, UE a înlocuit sistemul GSP „normal” cu GSP „plus”. În martie 2008, au intrat în vigoare noile preferințe comerciale autonome ale UE pentru Republica Moldova (ATP). Pe de altă parte, Republica Moldova a păstrat un nivel mai înalt de protecție față de importurile din UE. Regimul comercial actual Republica Moldova-Uniunea Europeană este un regim unilateral acordat de UE pe un termen limitat (2015). ALSAC va fi un acord încheiat pe o perioadă nelimitată, oferind beneficii la export mai mari decât ATP și o previzibilitate pe termen lung pentru afaceri și investiții. El va implica liberalizarea graduală (până la 10 ani din momentul semnării) a comerțului cu bunuri și servicii, libera circulație a forței de muncă, reducerea taxelor vamale, barierele tehnice și netarifare, abolirea restricțiilor cantitative și armonizarea legislației Republicii Moldova la Acquis UE.

La 26 octombrie 2010, Comisia Europeană a transmis Guvernului Republicii Moldova Recomandările cheie și Recomandările adiționale, enumerând domeniile (în total 13) în care sunt necesare progrese suplimentare pentru a pregăti lansarea și ulterior a facilita negocierile privind instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC) Republica Moldova-UE. Pe baza acestor recomandări a fost elaborat și aprobat, prin Hotărârea Guvernului nr.1125 din 14 decembrie 2010, Planul de Acțiuni cu măsuri specifice pentru fiecare domeniu în parte și termeni de implementare pentru acestea, care prevede și prezentarea în adresa Comisiei Europene a rapoartelor de progres trimestrial. [1].

Uniunea Europeană a decis pe 5 decembrie 2012 lansarea negocierilor oficiale cu Republica Moldova și Georgia pentru semnarea Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ALSAC) dintre cele două părți. Karel De Gucht, comisar UE pentru comerț, a declarat: „Vrem să stabilim un cadru stabil și solid pentru legăturile noastre economice cu țările din Parteneriatul Estic, mai exact Moldova și

Georgia. Cele două țări au marcat progrese suficiente, dar și au înregistrat un set de condiții pentru a putea să pornească la integrarea economică cu piața internă din UE”.[2]

Analizând primele trei rapoarte elaborate până în prezent de către Ministerul Economiei referitoare la măsurile de implementare a Planului de Acțiuni, vom menționa că, pe lângă progresele atestate, în cele 13 domenii ale acestuia pot fi menționate și deficiențe, iar în unele cazuri chiar și tergiversarea procesului de implementare a măsurilor prevăzute ceea ce poate conduce la prelungirea perioadei de negociere a ALSAC.

Domeniul 1. Coordonarea generală și consolidarea capacităților administrative

Domeniul respectiv este unul de bază în pregătirea pentru negocierile unui Acord de Liber Schimb, Aprofundat și Cuprinzător. Ca să-și atingă obiectivele în cadrul negocierilor, Guvernul are nevoie de capacitate instituțională și o echipă tehnică de negocieri bine definită și funcțională. În acest context este important de luat în considerare următorii pași: identificarea obiectivelor de negociere; identificarea intereselor pe domenii economice; conlucrarea cu mediul de afaceri și societatea civilă în ansamblu.

Pe parcursul primelor trei trimestre ale anului 2011 s-a înregistrat un progres relativ moderat la acest capitol.[3] Cu toate că s-au întreprins măsuri pentru actualizarea mandatelor echipelor de negociatori, instruirea acestora, precum și cooperarea cu experții de rang înalt ai UE în vederea identificării și stabilirii priorităților pentru următorii 2-3 ani, unele din aceste măsuri au fost efectuate cu întârziere (implicarea și cooperarea cu experții UE de rang înalt pentru consultări practice în vederea identificării și stabilirii priorităților pentru următorii 2-3 ani), altele formal (inclusiv ALSAC în Programul de Consolidare a Capacităților Instituționale (CIB) al UE în scopul asigurării continuității de consiliere și sprijin pentru activitățile de reformă).

Domeniul 2. Accesul bunurilor pe piață/Statisticele pe comerț

Pentru estimarea costurilor și beneficiilor unui acord de liber schimb, prognozarea fluxurilor comerciale și evitarea greșelilor sau fraudelor în raportarea statistică, atât pentru Republica Moldova, cât și pentru Uniunea Europeană sunt necesare statistici ample și credibile privind fluxurile comerciale. Statistica comerțului exterior reprezintă un aspect foarte important în procesul negocierilor ALSAC. În acest domeniu cele mai importante acțiuni țin de elaborarea conceptului de colectare a datelor statistice pe întreg teritoriul țării, crearea grupului

de lucru privind cooperarea în domeniul statisticii între cele două maluri ale Nistrului și armonizarea legislației la acquis-ul comunitar în domeniul statisticii. Menționăm că pe parcursul anului 2011 s-au înregistrat progrese modeste la acest capitol.[3]

Domeniul 3. Bariere tarifare și netarifare (NTBs)

În prezent, Moldova are deja unul dintre cele mai mici tarife vamale medii din lume. Cu toate acestea, producătorii și exportatorii moldoveni se confruntă cu bariere însemnate în ceea ce privește accesarea altor piețe. Deși anumite din aceste bariere sunt tarifele vamale, totuși majoritatea lor reprezintă de fapt bariere tehnice în calea comerțului. Comerțul Moldovei în general, și comerțul cu UE în particular, e afectat de bariere tehnice și administrative care își au originea în interiorul țării și care țin de sfera de responsabilitate a Guvernului de la Chișinău.

Deși Republica Moldova este membră a OMC încă din 2001, cadrul normativ privind NTB deviază de la angajamentele asumate de țara noastră față de această organizație. În acest domeniu se atestă însă deja progrese importante. La 18 octombrie 2011 a fost prezentat Guvernului pentru aprobare „Planul de acțiuni privind eliminarea barierelor tarifare și netarifare în calea comerțului ce contravin normelor OMC”.[3]

Domeniul 4. Bariere tehnice în calea comerțului (TBT)

Obstacolele tehnice în calea comerțului reprezintă cea mai largă categorie de măsuri netarifare cu care se confruntă exportatorii. Acest domeniu este unul din cele mai dificile de realizat, deoarece necesită un volum enorm de lucru și un efort financiar considerabil. Numai în domeniul standardizării urmează a fi adoptate mai mult de 17 000 de standarde. [4] Pentru realizarea obiectivelor acestui domeniu sunt responsabile mai multe instituții guvernamentale: Ministerul Economiei, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale, Departamentul de Standardizare și Metrologie, Centrul de Acreditare în Domeniul Conformității Produselor (CDACP) ș.a. În lipsa unei cooperări eficiente a acestor instituții în vederea realizării măsurilor prevăzute, se atestă întârzieri.

În ce privește desemnarea laboratoarelor de cercetări în calitate de organizatori de teste de competență (TC) și încercări inter-laboratoare (IIL) la nivel național, conform propunerilor Organismului Național de Acreditare, precum și pregătirii lor în conformitate cu ISO/CEI 17043), unele obiective au fost atinse doar parțial. (Desfășurarea lucrărilor

de pregătire a aderării la CEI în calitate de membru asociat la prima etapă, și la a doua etapă – la CE-NELEC)

Domeniul 5. Măsurile sanitare și fitosanitare (SPS)

Acordul privind Măsurile Sanitare și Fitosanitare (Acordul SPS) evidențiază crearea unui cadru multilateral de reguli care să conducă la dezvoltarea, adoptarea și aplicarea de măsuri sanitare (privind protecția sănătății oamenilor) și fitosanitare (privind protecția plantelor), în vederea reducerii la minim a efectelor lor negative asupra comerțului internațional. Acest aspect al acquis-ului comunitar este unul dintre cele mai complicate, însă fără realizarea obiectivelor prevăzute în cadrul lui este imposibilă activitatea în condiții normale atât a exportatorilor, cât și a importatorilor de produse alimentare.

Ajustarea parametrilor de performanță în domeniul respectiv este o premisă pentru intrarea producției moldovenești pe piețele europene. Cu toate că aici se atestă un progres moderat, unele măsuri au fost totuși realizate parțial sau cu întârziere. Printre acestea – perfecționarea mecanismului conlucrării Serviciului Vamal cu autoritățile competente, conform principiilor stipulate în Convenția internațională privind armonizarea controalelor mărfurilor la frontieră semnată la Geneva la 21 octombrie 1982, evaluarea necesităților de instruire a personalului implicat în accesarea Sistemului Rapid de Alertă pentru Alimente și Furaje al UE.

Domeniul 6. Facilitarea comerțului și administrarea vamală

În pofida unor progrese, sistemul vamal al Republicii Moldova prezintă încă deficiențe considerabile, cum ar fi corupția larg răspândită și lipsa de răspundere. Există decalaje importante între cadrul juridic din Republica Moldova și cel european, referitor la administrația vamală, în timp ce anumite regulamente adoptate de către Serviciul Vamal contravin chiar obligațiilor Republicii Moldova față de OMC. Aspectele-cheie ale reformei în acest domeniu se referă la simplificarea cadrului regulator și legal, resetarea mentalității colaboratorilor, îmbunătățirea controlului asupra funcționării Serviciului Vamal, eficientizarea managementului resurselor umane (angajarea, promovarea, premiarea etc.) din acest serviciu și asigurarea transparenței activității lui. Angajamentele asumate în temeiul ALSAC urmează să se concentreze pe armonizarea în continuare a procedurilor vamale și a documentelor Republicii Moldova cu cele ale UE. Progresul înregistrat în reformarea acestui domeniu poate fi catalogat ca fiind moderat. Se bate pasul pe loc în ce privește

examinarea posibilităților de revizuire, modificare și implementare a unui cadru legal și normativ care ar permite aplicarea omogenă a legislației vamale pe întreg teritoriul Republicii Moldova, inclusiv perceperea drepturilor de import la tranzacțiile cu agenții economici din Transnistria. Nu au fost revizuite taxele existente pentru procedurile vamale. Nu s-a soldat cu rezultate substanțiale perfecționarea mecanismului de contrapunere a datelor privind traficul de mărfuri peste frontiera moldo-ucraineană, obținute prin intermediul sistemului de schimb prealabil de date între Republica Moldova și Ucraina.[3]

Domeniul 7. Reguli de origine

Originea mărfurilor reprezintă un factor foarte important în promovarea produselor moldovenești pe piața UE. Începând cu 1 ianuarie 2008, Serviciul Vamal este unica autoritate abilitată cu certificarea originii preferențiale a mărfurilor și eliberarea dovezilor de origine. Obligațiile noi pe care și le-a asumat Republica Moldova în domeniul regulilor de origine prin Planul de Acțiuni pentru implementare aparent sunt descurajant de complicate și ambigue în același timp: implicarea adecvată a Serviciului Vamal în certificarea și verificarea originii produselor ce provin din regiunea transnistreană și aplicarea uniformă a regulilor de origine pe întreg teritoriul țării. Confruntarea sistemului vamal cu o serie de deficiențe sistemice împiedică implementarea eficientă a recomandărilor UE în domeniul regulilor de origine. Din acest motiv, implementarea măsurilor din domeniul 7 a înregistrat un progres modest. Nu au fost revizuite taxele existente pentru procedurile vamale, există deficiențe și în fortificarea funcției de audit vamal pentru verificarea originii mărfurilor.

Domeniul 8. Servicii și investiții

Sectorul financiar este unul din cele mai dezvoltate sectoare economice din Republica Moldova. Totuși, nici acesta nu este lipsit de probleme, printre care poate fi menționat sistemul bancar. Deși este suficient capitalizat, acesta rămâne încă slab integrat în economia națională, în comparație cu țările din regiune, piața de capital amorfă, spectrul îngust de produse de asigurare (inclusiv cu pensii). Progresul în acest domeniu poate fi calificat drept destul de bun. Astfel, autoritățile de resort au reușit să respecte planul de acțiuni prestabilit.

În Planul de Acțiuni pentru implementarea Recomandărilor Uniunii Europene se conțin trei recomandări referitoare la dreptul înființării (dreptul societăților comerciale), două dintre care deja au fost implementate de Moldova. O acțiune raportată de Guvern ca fiind deja implementată este asigurarea

funcționării eficiente a structurilor administrative corespunzătoare, inclusiv funcționarea unui organism de coordonare central care facilitează înregistrarea companiilor. În prezent, la data înregistrării persoanelor juridice și întreprinzătorilor individuali, informațiile necesare se iau la evidență automat, fără implicarea suplimentară a solicitantului, de către organele de evidență socială, medicală, fiscală și statistică. Termenul de înregistrare s-a redus de la 15 zile în anul 2006 la 5 zile în 2011, iar în caz de urgență, poate fi solicitată înregistrarea în 24 ore sau în 4 ore. Astfel, singura recomandare relevantă rămâne efectuarea screening-ului complet al legislației naționale, astfel încât să fie identificate barierele în calea înregistrării companiilor, în scopul eliminării graduale a acestora.

Domeniul 9. Dreptul proprietății intelectuale

Pe parcursul ultimilor ani s-a înregistrat o serie de progrese semnificative în domeniul asigurării drepturilor de proprietate intelectuală (PI), fapt atestat și de interesul crescând față de această sferă. Raccordarea legislației Republicii Moldova la standardele și normele europene, uniformizarea practicii judiciare în domeniul proprietății intelectuale, dar și intensificarea colaborării dintre mediul public și cel privat contribuie la edificarea unei percepții clare privind caracterul imperativ al protejării și respectării drepturilor de PI. Importanța drepturilor de proprietate intelectuală nu se referă doar la asigurarea condițiilor optime pentru crearea și protecția proprietății intelectuale, dar și la crearea unui mecanism viabil de combatere a încălcărilor acestui drept și de prevenire a importului, fabricării și comercializării produselor contrafăcute. O importanță deosebită în asigurarea acestui drept revine Serviciului Vamal, care prin controlul eficient al importului și exportului împiedică tranzitul ilegal al mărfurilor necorespunzătoare ce violează drepturile de proprietate intelectuală, având în vedere că țara este folosită ca o rută de tranzit pentru aceste mărfuri. Progresul în acest domeniu a fost semnificativ. Toate măsurile programate au fost implementate cu succes sau sunt pe cale să fie realizate.

Domeniul 10. Achiziții publice

Un sistem de achiziții publice funcționând corespunzător, în conformitate cu standardele UE, este foarte important pentru Republica Moldova. Piața pentru contractele de achiziții publice se estimează la 16% din PIB în medie în Uniunea Europeană, și la 20% în economiile în dezvoltare. Prin urmare, deschiderea pieței pentru furnizorii neindigeni este un element important în încurajarea schimburilor comerciale. Numai transparența în procesul de achiziții

publice poate reduce corupția în achizițiile publice și, prin urmare, crea condițiile propice pentru concurență, fluxul de investiții, comerț și raportul calitate-preț. În contextul realizării Planului de acțiuni este convenită dezvoltarea legislației și politicilor în domeniul achizițiilor publice în Moldova la standardele UE. Planul de acțiuni pentru Dezvoltarea Achizițiilor Publice (PADAP) pentru anii 2010-2013 a fost elaborat de Agenția de Achiziții Publice și remis Ministerului Finanțelor pentru examinare încă în luna mai 2011. Tot în primul trimestru a început și elaborarea unui plan calendaristic de ajustare a legislației naționale în domeniul de achiziții publice la acquis-ul comunitar. Alte acțiuni în domeniu nu se atestă.

Recomandări:

- Lansarea negocierilor pe marginea ALSAC generează necesitatea consolidării capacităților echipelor tehnice de negociere, iată de ce ar fi deosebit de benefică conlucrarea acestora cu mediul academic pentru simularea și evaluarea progresului.

- Rezultatele implementării Planului de Acțiuni în primele trei trimestre ale anului 2011 au arătat că este nevoie de urgentarea procesului de armonizare a legislației la acquis-ul comunitar în mai multe domenii: statistică, măsuri sanitare și fitosanitare, serviciul vamal etc.

- Pentru facilitarea comerțului între UE și Republica Moldova este nevoie de un studiu aprofundat al măsurilor sanitare și fitosanitare aplicate de ambele părți, precum și pregătirea exportatorilor moldoveni privind implementarea standardelor respective, accelerarea procesului de aprobare a proiectului de lege ce vizează perfecționarea mecanismului activității Serviciului Vamal, facilitarea controlului sanitar la frontieră fiind un aspect foarte important.

- Ar fi utilă o cooperare mai eficientă a instituțiilor prin desemnarea persoanelor responsabile din cadrul fiecăreia în vederea reducerii obstacolelor tehnice în calea comerțului, este indispensabil ca instituțiile responsabile de implementarea ISO/CEI în laboratoarele desemnate să urmeze graficul de timp stabilit în Planul de Acțiuni cel puțin în cea de-a doua fază a proiectului – achiziția materialelor de referință.

- Este absolut necesară dezvoltarea unei conlucrări mai productive dintre Ministerul Economiei și Serviciul Vamal, simplificarea procedurilor vamale și consolidarea capacităților de audit vamal prin utilizarea noilor tehnici de control.

- În scopul protejării și respectării dreptului proprietății intelectuale este nevoie de a urgenta procesul de armonizare a legislației în domeniul brevete-

lor de invenție, mărcilor și a legislației vamale ce se referă la acest domeniu.

- Lasă de dorit transparența în procesul de achiziții publice, precum și eficiența acestuia în Republica Moldova. Este deosebit de necesară dezvoltarea sistemului de statistică a achizițiilor publice la elaborarea căruia trebuie de atras și Biroul Național de Statistică.

- Urmează să fie impulsionat dialogul cu partea transnistreană. Absența acestuia creează impedimente în calea realizării obiectivelor în mai multe domenii ale Planului de Acțiuni inclusiv și în ceea ce privește consolidarea capacităților administrative, identificarea și analiza tuturor surselor existente de date statistice privind comerțul exterior al regiunii transnistrene. În același context este necesară o implicare mai activă a Guvernului în negocierile cu partea transnistreană referitor la posibilitățile de revizuire, modificare și implementare a unui cadru legal și normativ care ar permite aplicarea omogenă a legislației vamale pe întreg teritoriul Republicii Moldova, revizuirea taxelor existente pentru proce-

durile vamale, aducerea acestora în conformitate cu prevederile OMC și UE.

Bibliografie

1. Planul de Acțiuni privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC) dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană pe www.mec.md
2. UE a decis lansarea negocierilor cu Moldova pe marginea Acordului de Liber Schimb pe www.unimedia.md
3. Raport de progres trimestrial no.1 / 2011, no.2 / 2011, no.3 / 2011 al Planului de Acțiuni privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru viitoarele negocieri privind instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană pe www.mec.md
4. Mincu G. Evaluarea angajamentelor Republicii Moldova față de Organizația Mondială a Comerțului, Expert Grup, Chișinău, 2008.
5. Luecke M., Oprunenco A., Prohnițchi V. Opțiuni pentru un Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător între Republica Moldova și UE. Expert Grup, Chișinău, 2011.

Maria Saca-Răcilă. *Motive moldovenești*. Tapiserie, 1979